

Lägesbild: Uppföljning av
bemanningen inom äldreomsorgen
under sommaren, oktober 2025

Sammanfattande bedömning av bemanningen inom äldreomsorgen under sommaren

Sammanfattningsvis visar Socialstyrelsens kartläggning att:

- Många kommuner har haft en brist på personal under sommaren, men i de flesta kommuner har bristen varit liten. Bristen gäller både vård- och omsorgspersonal och sjuksköterskor.
- Kommuner i norra Sverige har, liksom förra sommaren, haft en större brist på personal jämfört med kommuner i andra delar av Sverige.
- Fysiska och sociala aktiviteter har i vissa kommuner ställts in eller skjutits upp på grund av personalbristen. Även insatser inom personlig omvårdnad och serviceinsatser har ställts in eller skjutits upp. I vissa kommuner har insatsernas kvalitet påverkats av personalbristen. Det gäller särskilt kvaliteten i omsorgsinsatser men även läkemedelshantering samt andra hälso- och sjukvårdsinsatser. Det är bekymmersamt om personalbristen gör att den äldres grundläggande behov inte kan tillgodoses.
- Vissa träffpunkter och dagverksamheter, till exempel för personer med demenssjukdom, har också pausats under sommaren. Även detta kan få negativa konsekvenser för den äldre och hens anhöriga.
- Resultaten visar att situationen under sommaren har varit ungefär likadan som förra året.
- Det har varit en varm sommar med höga temperaturer men de flesta verksamheter har lyckats hantera situationen. Även snabbare utskrivningar från sjukhusen fortsätter att påverka verksamheterna under sommaren, och ökar framför allt behovet av korttidsboende och hälso- och sjukvårdskompetens.

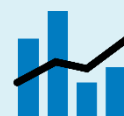
Om Socialstyrelsens äldreomsorgspanel

Socialstyrelsens äldreomsorgspanel består av 147 äldreomsorgschefer (eller motsvarande) på övergripande nivå. Det är en god spridning geografiskt och mellan olika kommuntyper. Enklare enkäter skickas ut några gånger per år och svaren är anonyma. Panelen syftar till att Socialstyrelsen snabbt ska få koll på aktuella frågor inom äldreomsorgen.

Enkät om bemanningssituationen inom äldreomsorgen inför sommaren

Svarsfrekvens: 65 procent (96 kommuner)

Datinsamling: 1/9–17/9 2025

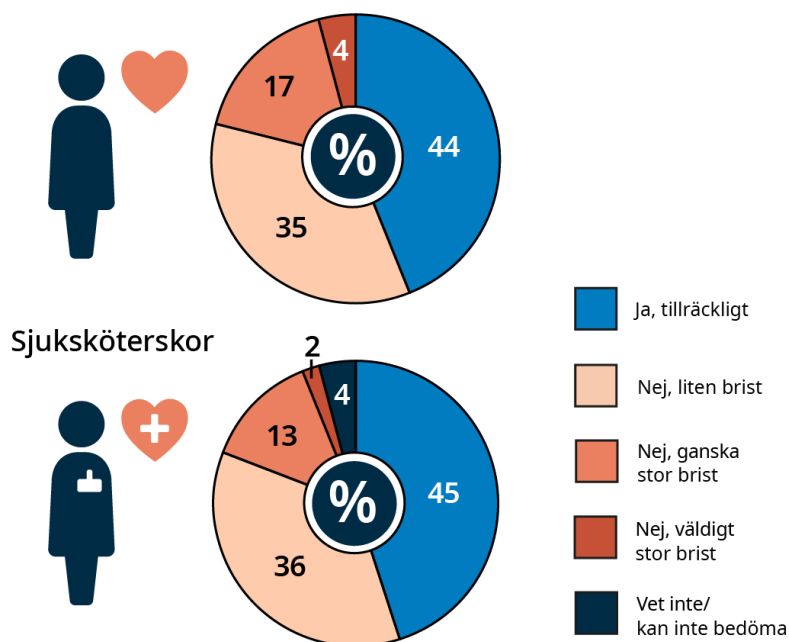

Drygt hälften av kommunerna har haft brist på personal

Mer än hälften av kommunerna har inte haft tillräckligt med sommarvikarier för att täcka verksamheternas totala behov av personal inom äldreomsorgen. Dock bedömer de flesta äldreomsorgschefer att bristen har varit liten. Lite mer än en tredjedel av äldreomsorgscheferna (35 procent) bedömer att de har haft en liten brist på vård- och omsorgspersonal, en mindre andel (17 procent) bedömer en ganska stor brist och några enstaka (fyra procent) bedömer en väldigt stor brist. Det är ungefär lika vanligt att kommunerna har haft brist på sjuksköterskor. En tredjedel av äldreomsorgscheferna (36 procent) bedömer att de har haft en liten brist på sjuksköterskor, en mindre andel (13 procent) bedömer en ganska stor brist och ett fåtal (två procent) bedömer en väldigt stor brist.

Äldreomsorgschefernas bedömning av tillgången till sommarvikarier för att täcka verksamheternas behov

Vård- och omsorgspersonal

Källa: Socialstyrelsens äldreomsorgspanel, N=96

En majoritet av kommunerna (58 procent) bedömer att de har haft tillräckligt med rehabiliteringspersonal under sommaren. Något fler (64 procent) uppger att de har haft tillräckligt med handläggare. Ännu fler (83 procent) bedömer att de har haft tillräcklig tillgång på enhetschefer. Verksamheterna ersätter vanligtvis inte dessa personalgrupper med

sommarvikarier, utan den ordinarie personalen täcker i stället upp för varandra. En del kommuner (18 procent) anger att de har haft brist på andra personalkategorier, som serviceassistenter och administrativ personal.

Vi upplevde viss brist på fysioterapeut. Vanligtvis har vi stärkt grundbemanningen på hälso- och sjukvårdspersonalen för att inte vara beroende av vikarier eller inhyrd personal. I år har vi dock haft svårt att rekrytera fysioterapeut till våra fasta tjänster vilket gjorde att vi blev tvungna att ta in på vikariat under semestrarna. Detta gör vi vanligtvis inte.

Även om många av äldreomsorgscheferna bedömer att de har haft brist på sommarvikarier är det nästan hälften av kommunerna som bedömer att de har haft tillräckligt med både vård- och omsorgspersonal och sjuksköterskor. Äldreomsorgscheferna gjorde en liknande bedömning efter förra sommaren.¹

Bristen är framför allt stor i norra Sverige

Det finns regionala skillnader när det gäller tillgången till både vård- och omsorgspersonal och sjuksköterskor, även om skillnaderna är större för vård- och omsorgspersonal. Nästan alla äldreomsorgschefer i norra Sverige² som har besvarat enkäten uppger att de har haft brist på sommarvikarier. För många bedöms bristen ha varit liten, men för knappt hälften bedöms bristen ha varit ganska eller väldigt stor. Precis som förra året finns det chefer i norra Sverige som beskriver att bemanningssituationen är lika utmanande under sommaren som under resten av året, och att situationen är ansträngd på grund av låg arbetslöshet, konkurrens med industrin och den demografiska utvecklingen.

Vi har en väldigt utmanande kompetensförsörjning gällande undersköterskor, vårdbiträden och sjuksköterskor året runt. Vi får inte tillräckligt många sökande på de vakanta tjänster som ligger ute.

¹ Socialstyrelsen. 2024. Lägesbild – Uppföljning av sommarens bemanningssituation i äldreomsorgen.

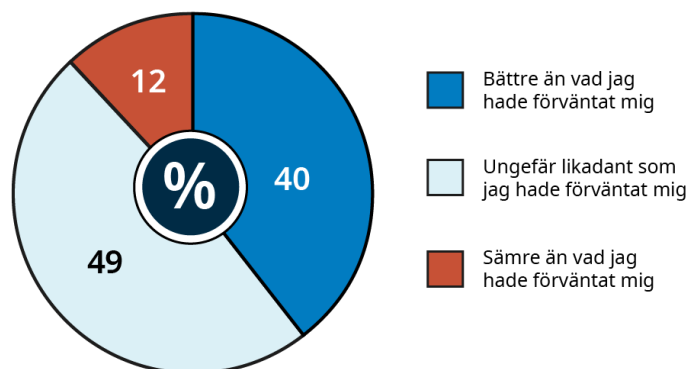
² NUTS är den regionala indelning som används inom EU för statistikredovisning. I Sverige utgörs NUTS 1 av tre landsdelar: södra, östra och norra Sverige.

Lite mer än hälften av äldreomsorgscheferna i östra Sverige bedömer att de har haft brist på personal. Ungefär en tredjedel av äldreomsorgscheferna i södra Sverige bedömer att de har haft brist på vård- och omsorgspersonal, men då bedöms den oftast ha varit liten. Ingen av cheferna som besvarat enkäten bedömer att bristen har varit väldigt stor, varken i östra eller södra Sverige.

För många blev sommaren ungefär som förväntat

Nästan hälften av äldreomsorgscheferna (49 procent) uppger att sommaren blev ungefär som de hade förväntat sig. Två av fem chefer (40 procent) uppger att tillgången till sommarvikarier i verksamheterna blev bättre än förväntat, och var tionde (12 procent) att det blev sämre än förväntat. I förra årets uppföljning av bemanningsläget under sommaren gjorde äldreomsorgscheferna en liknande bedömning.

Äldreomsorgschefernas bedömning av tillgången till sommarvikarier jämfört med förväntningarna innan sommaren

Källa: Socialstyrelsens äldreomsorgspanel, N=96

Flera saker kan ha påverkat chefernas bedömningar av situationen. För många har bemanningssituationen tidigare somrar varit väldigt ansträngd. Detta kan påverka förväntningarna på hur sommaren kan tänkas bli och därför kan cheferna ha blivit positivt överraskade. Flera av de som uppger att det blev sämre än förväntat beskriver att korttidsfrånvaron blev högre än förväntat. Några beskriver även att de, trots att de påbörjade rekryteringen i tid, har haft sena avhopp som bland annat krävt introduktion av vikarier under sommaren. Några av cheferna beskriver också att de haft färre sökande och att de sökande har haft lägre kompetens än tidigare.

Även om du planerar väl och har god framförhållning i vikariehanteringen så har generationen av sommararbetare andra krav och upplever sig inte skyldiga att arbeta även om man skrivit avtal med mera. Många avhopp och många personer som inte klarar av yrket eller vill vara i yrket.

Många har förändrat rekryteringen och utvecklat introduktionen

De tillfrågade äldreomsorgscheferna uppger flera förklaringar till att sommaren blev bättre än väntat.

Flera äldreomsorgschefer beskriver, precis som i förra årets uppföljning, att de har tidigare och mer omfattande rekryteringsprocesser än tidigare år. De anställer också vikarier löpande. Några chefer beskriver att de har en process med snabb återkoppling och introduktion, för att undvika att den sökande hittar något annat arbete. En tidig introduktion gör också att vikarierna är bättre rustade när delar av den ordinarie personalen går på semester.

Flera av cheferna uppger också att de strategiskt har överanställt vikarier under semesterperioden, för att slippa sakna personal vid sjukfrånvaro eller om vissa vikarier väljer att hoppa av i sista stund. En kommun beskriver att de har vågat satsa på ungdomar och serviceassistenter som får heltidsscheman, även om behovet från start ser lägre ut. Några kommuner beskriver att de har anställt sommarvikarierna på månadsvikariat i stället för timanställning, vilket har förbättrat kontinuiteten och skapat en tryggare anställningsform för personalen.

Flera kommuner beskriver att de använder sig av ekonomiska incitament på olika sätt. Vissa använder bonus till personal som flyttar sin semester. En kommun beskriver att de både har bonus till vikarier som väljer att återkomma till verksamheten och bonus till personal som hjälper till att värva nya vikarier. En annan kommun erbjuder boende till vikarier från annan ort.

Några chefer beskriver att verksamheter i flera år har rekryterat personer under 18 år. Ungdomarna beskrivs både vara behjälpliga med serviceinsatser och med att anordna aktiviteter. Det är vanligt att ungdomarna kommer tillbaka som timvikarier eller nästa sommar, när de har fyllt 18 år.

Flera äldreomsorgschefer beskriver, precis som i förra årets uppföljning, att de har gjort en förändring av den ordinarie personalens

semesterledighet. De har infört tre semesterperioder i stället för två, vilket gör att verksamheten inte är beroende av lika många sommarvikarier. Det uppges också skapa trygghet för de äldre, vikarierna och den ordinarie personalen.

Vissa chefer beskriver vidare att de har utvecklat sin uppföljning av sommaren. Några skickar ut enkäter för att förstå hur bemanningen fungerade och vad de ska göra annorlunda till nästa år. Andra beskriver att de intervjuar vikarier om deras upplevelse för att utveckla introduktionen och planeringen av sommaren.

Några kommuner har vidtagit akuta åtgärder för att klara bemanningen

I vissa fall har bemanningssituationen varit så ansträngd att verksamheterna har tvingats vidta akuta åtgärder för att klara behovet av personal. Flera äldreomsorgschefer beskriver att både vikarier och ordinarie personal har tvingats arbeta övertid. Ibland har personalen beordrats in och i vissa fall har dygnsvilan brutits. En del verksamheter har behövt tillämpa delade turer för att klara bemanningen. Den ordinarie personalen har i vissa kommuner erbjudits semester vid andra tidpunkter. Det finns också exempel på verksamheter som har tagit in bemanningspersonal för att klara behovet.

Vi har inte behövt anlita bemanningspersonal. Medarbetare har fått vikariera i olika verksamheter, exempelvis förmiddagen på ett boende och eftermiddagen inom hemtjänsten. I en liten stad går det att genomföra. Ibland har personalen fått arbeta övertid fast kommunen helst vill undvika det. Vi försöker hela tiden få ner kostnaderna på bekostnad av verksamheternas kvalitet, säkerhet och medarbetarnas arbetsmiljö. Många medarbetare vill och kan ställa upp och arbeta övertid då och då.

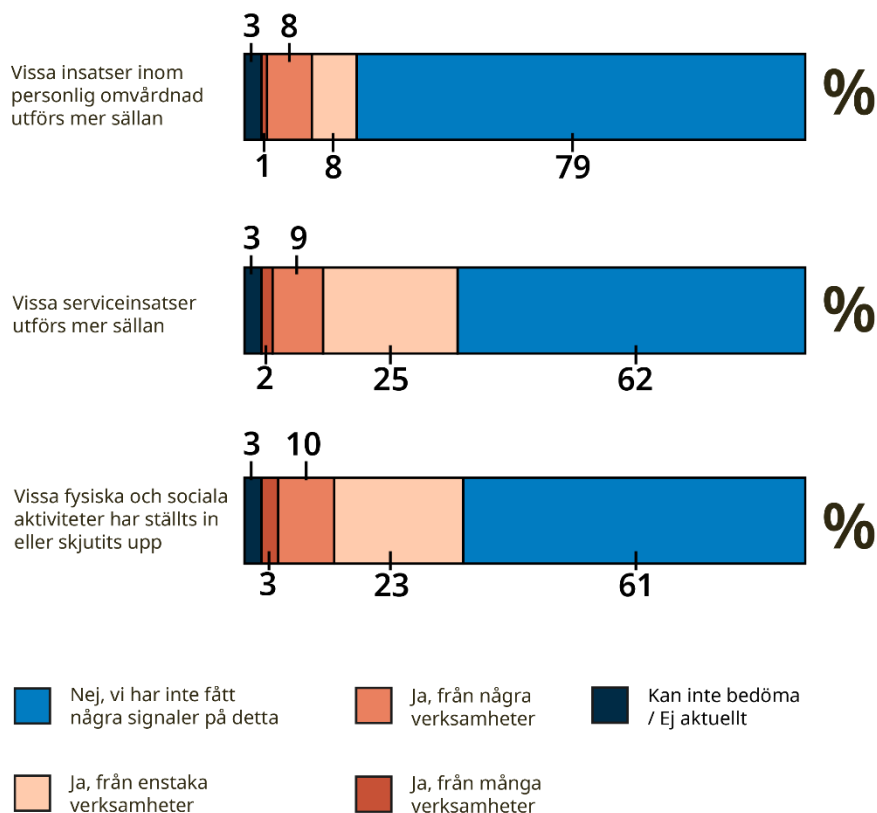
Personalbristen kan ibland påverka insatserna

Flera äldreomsorgschefer har fått signaler på att insatser har påverkats av personalbristen. Ungefär en tredjedel (36 procent) av äldreomsorgscheferna har fått signaler på att fysiska och sociala aktiviteter har påverkats, åtminstone från vissa verksamheter. Lika många (36 procent) uppger att vissa serviceinsatser har påverkats och några (17

procent) uppger att vissa insatser inom personlig omvårdnad har utförts mer sällan. De flesta chefer har fått signaler från enstaka eller några verksamheter, det är endast ett fåtal chefer som har fått signaler på att många verksamheter har behövt ställa in eller skjuta upp aktiviteter eller insatser.

I kommuner med ganska eller väldigt stor brist på vård- och omsorgspersonal har insatserna påverkats mer, aktiviteter och insatser ställs in eller skjuts upp i högre utsträckning än i kommuner där tillgången till personal har varit tillräcklig.

Äldreomsorgschefer svar gällande om de fått signaler på om några aktiviteter eller insatser ställts in eller skjutsits upp

Källa: Databasinsamling via Socialstyrelsens äldreomsorgspanel, N=96

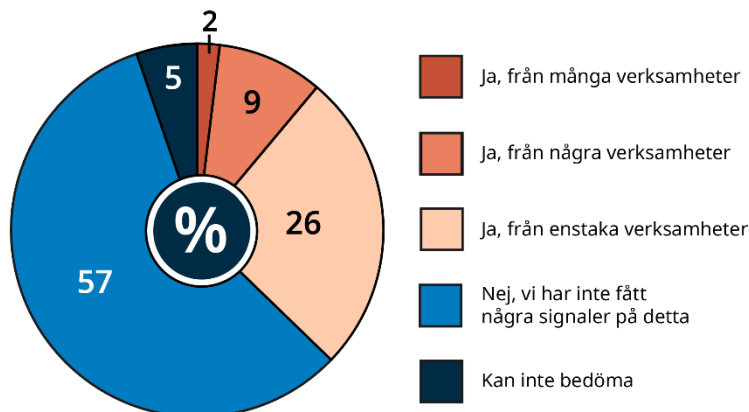
Kvaliteten i omsorgsinsatserna har också påverkats. Ungefär hälften av äldreomsorgscheferna uppger att de har fått signaler om detta, men oftast bara från några enstaka verksamheter.

Även om insatser och aktiviteter har skjutits upp eller ställts in i flera kommuner så har de allra flera äldreomsorgschefer inte fått signaler på detta.

Personalbristen har också påverkat kvaliteten i läkemedelshanteringen

Mindre än hälften av äldreomsorgscheferna har fått signaler på att kvaliteten i läkemedelshanteringen har påverkats under sommaren. I de flesta fall är det bara signaler från enstaka verksamheter (26 procent), men i vissa fall kommer de från några eller många verksamheter.

Äldreomsorgschefers svar gällande om de fått signaler på om kvaliteten på läkemedelshanteringen påverkats

Källa: Datainsamling via Socialstyrelsens äldreomsorgspanel, N=96

Ofta löser verksamheterna läkemedelshanteringen så att brukaren får sina mediciner i rätt tid. Men genom att färre personer har delegering skapar det en större belastning på den ordinarie personalen. Det försvårar också schemaläggning och planering.

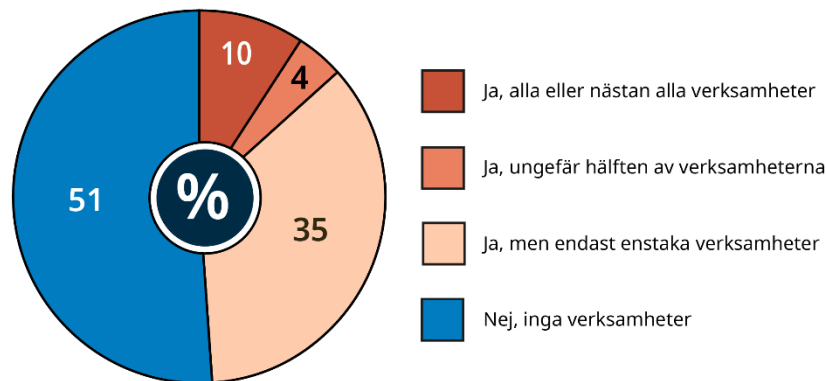
Utöver att kvaliteten på läkemedelshanteringen har påverkats har äldreomsorgschefer fått signaler på att andra hälso- och sjukvårdsinsatser har påverkats, exempelvis sondmatning.

En del vikarier har saknat delegation på till exempel sondmatning vilket har skapat extra krav på planeringen. En del av insatser har fått utföras av sjuksköterskor vilket ökade belastning på denna grupp.

Hälften av kommunerna har pausat enstaka träffpunkter och dagverksamheter

Ungefär en tredjedel av kommunerna (36 procent) har pausat enstaka verksamheter, så som träffpunkter eller dagverksamheter, under sommaren. En mindre andel (nio procent) har pausat alla eller nästan alla verksamheter. Samtidigt har ungefär hälften av kommunerna haft dessa öppna under sommaren.

Äldreomsorgschefers svar gällande om några verksamheter, t.ex. träffpunkter eller dagverksamheter, har pausat insatserna under sommaren

Källa: Datainsamling via Socialstyrelsens äldreomsorgspanel, N=96

I kommentarerna beskrivs vilka typer av verksamheter som har varit stängda eller minskat sina insatser. Flera av cheferna uppger att dagverksamheter för personer med demenssjukdom har haft öppet mer sällan. Även träffpunkter och anhörigstöd har minskat i omfattning under sommaren. Några beskriver att vissa verksamheter har varit helt stängda. Andra beskriver att kompletterande insatser har genomförts och exemplifierar med uppsökande verksamheter och en "ambulerande" sommarträffpunkt som varit öppen en dag i veckan.

Engagerade vikarier skapar glädje i verksamheterna

I lägesbilden framkommer det att sommaren har varit utmanande för äldreomsorgen i många kommuner, även om flera verksamheter har lyckats minimera påverkan på insatserna. Äldreomsorgscheferna beskriver även att vikarierna är en tillgång för verksamheterna. Trots att de många gånger inte har samma erfarenhet eller kompetens så har de tillfört energi, nya perspektiv och anordnar sociala och fysiska aktiviteter.

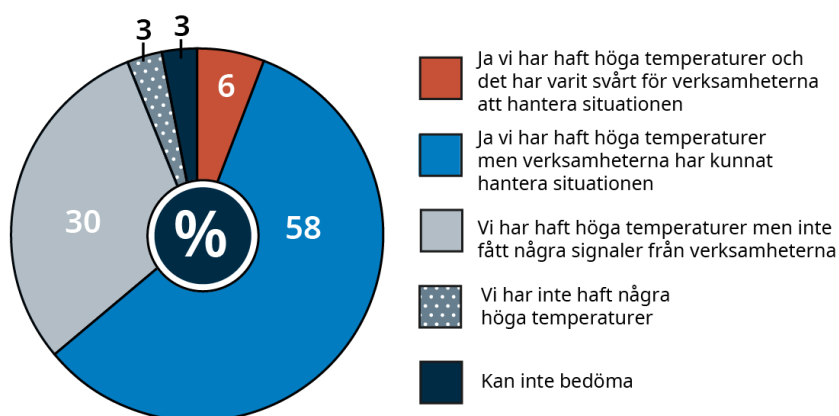
Ja, jag tycker alltid att sommaren både kan vara tuff och ge en liten injektion med vikarier på gott humör, möjlighet till uteaktiviteter och en välbehövlig paus i många processer som gör att vi kan lägga fullt fokus på kärnverksamheten och våra brukare.

Det är klart att våra sommarvikarier inte är lika vana som vår ordinarie personal men de bidrar också på annat sätt till våra brukare. Ofta har de mycket energi, är sociala och sprider god stämning. Sånt är också mycket värt.

Verksamheterna har klarat av sommarens värmebölja

Det har varit en varm sommar med höga temperaturer i de allra flesta kommuner, men många äldreomsorgschefer bedömer att verksamheterna har kunnat hantera situationen.

Äldreomsorgschefers bedömning om verksamheterna har påverkats av höga temperaturer

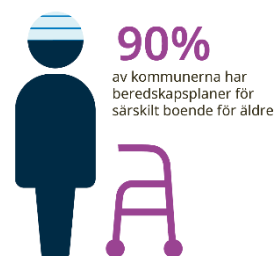

Källa: Databaser via Socialstyrelsens äldreomsorgspanel, N=95

Vi har planerat om i verksamheter och införskaffat fläktar. Vi har haft utbildning för personalen om värmeböljor och hantering, uppmärksamhetssignaler med mera.

Detta förklaras med att många verksamheter sedan tidigare har utvecklat rutiner och vidtagit åtgärder i tid. De senaste åren har kommunerna utvecklat beredskapsplaner, både för hemtjänst och särskilt boende för äldre. Socialstyrelsens kommunundersökning visar att andelen kommuner med beredskapsplaner för höga temperaturer inom hemtjänsten har ökat från 64 procent 2018 till 86 procent 2025. När det gäller beredskapsplaner för särskilt boende för äldre är siffran högre, andelen kommuner har ökat från 67 procent 2018 till 90 procent 2025.

Endast ett fåtal chefer uppger att verksamheterna har haft svårt att hantera situationen med höga temperaturer. Det är framför allt kommuner i norra Sverige som haft svårt att hantera de ovanligt höga temperaturerna.

Det har varit en väldigt svår sommar i år även för oss i norra Sverige. Vi är inte rustade för så här många veckor med höga temperaturer, med över 30 grader under lång period. Medarbetare svettas, några tuppar av, sjukskrivningar ökar. Brukare mår dåligt och har svårigheter i vardagen. På arbetsplatser i personalutrymmen finns inte AC.

Snabbare utskrivningar påverkar verksamheternas behov av personal

Höga temperaturer är inte det enda som har påverkat verksamheterna under sommaren utan även andra externa faktorer har påverkat. Framför allt lyfts snabbare utskrivningar från sjukhusen fram som en utmaning. Snabbare utskrivningar påverkar vårdtyngden hos brukarna och innebär en ökad efterfrågan på hälso- och sjukvårdsinsatser. Vissa kommuner ökar bemanningen av sjuksköterskor eller omfördelar personal mellan olika enheter för att svara mot behovet. Fler personer med stora behov av insatser innebär också ett ökat behov av platser på särskilt boende för äldre respektive korttidsboende.

Vi ser definitivt att de som skrivs ut är i sämre skick än tidigare. Fler återinläggningar, mycket mer dubbelbemanning, vi tar hand om personer som är betydligt sjukare än tidigare. Detta har eskalerat under de senaste månaderna.

Även tillfälliga sommargäster har i vissa kommuner inneburit en utmaning. Socialstyrelsen har i ett regeringsuppdrag kartlagt förekomst och hur ersättningen ser ut mellan kommuner.³

Ja, det har funnits externa faktorer som påverkat verksamheterna under sommaren. Framför allt har sjukhuset skrivit ut många personer, vilket lett till att våra korttidsenheter snabbt blev överfulla och verksamheten fick en högre belastning än normalt. Utöver detta drabbades vissa enheter av många sjukskrivningar, både bland sommarvikarier och ordinarie personal. Detta gjorde situationen särskilt sårbar och innebar ytterligare utmaningar för att upprätthålla kontinuitet och kvalitet i vården.

³ Socialstyrelsen. 2025. En kartläggning av tillfällig hemtjänst – Hur vanligt är det med tillfällig hemtjänst och hur ser ersättningen ut till kommunerna som utför den?